

Jara Gospoda

Literarna zvrst

Delo Jara Gospoda je roman. Romanje najobširnejšeepskodelo vprozi. To je pripoved, ki ima številna poglavja, dogajanje je zapleteno in ponavadi zajema daljše časovno obdobje. V njem nastopa množicaknjiževnih oseb,značajosrednje pa se razvija v samem dogajanju romana. V romanu odsevajo medčloveški odnosi in družbene razsežnosti časa in kraja dogajanja.

Kratka vsebina

Zgodba se prične v krčmi gospoda Krača, kjer krčmarjev sin Minče naznani da bo v vas prihaja odnik Andrej Vrbanoj. Med vaščani v krčmi se je hitro vnelo razburjenje in vsi so se spraševali kdo je ta gospod. Edina, ki sta ga poznala sta bila notar Valentin in adjunkt Pavel. Ko se je vse nekoliko poleglo in jih je večina zapustila krčmo, sta le še onadva ostala sama in obudila zgodbo iz pred 15 let, ki govori o prvi, mladostniški ljubezni in pojasnjuje v čem je vzrok, da sta se Andrej in Pavel tako odtujila. Oba naj bi bila namreč zaljubljena v isto dekle. Mine nekaj časa, ko gospod sodnik končno prispe in zmoti tišino v krčmi, ki je nastala ob obisku župnika. Tam se že na prvi pogled zaljubi v mlado točajko Ančko in se z njo kmalu poroči. Njegova izbranka pa ljudem ni bila najbolj pr srcu, saj je bila nizkega stanu in se ni znala lepo obnašati v družbi. V Ančko se zaljubi tudi Pavel, ki jo vztrajno zapeljuje, dokler mu nazadnje ne podleže in prevara svojega moža. Njuna romanca je trajala kar precej časa in Andrej ni opazil ničesar, vse dokler ni prejel anonimnega pisma v katerem izve resnico. Tako se močno spre s Pavlom in zapusti Ančko, ki postane beračica. Čez 10 let je se Ančka znajde na sodišču, obtožena vlačugarstva. Pavle je ne prepozna in jo kot sodnik pošlje za 3 dni v zapor. Tam zaradi bolezni umre. Pokopali so jo med brezdomci, na pogreb pa je prišel le adjunkt Pavel, ki ga je še dolgo pekla slaba vest.

Oznaka glavnih oseb

ADJUNKT PAVEL je učen mož, Andrejev sošolec in navidezni prijatelj. Prikazan je kot resen, preračunljiv, a nekoliko preveč čustven človek, saj ga njegova čustvenost pripeljale do nenehnih sporov z Andrejem. Njegova preračunljivost se pokaže predvsem v odnosu do Ančke, saj v njej vidi možnost po maščevanju zoper Andreja. Je vztrajen zapeljivec, ki zna ravnati z ženskami in doseže kar hoče. Je tudi ljubosumen in zelo zamerljiv. Zelo veliko mu pomeni družbeni položaj. Kasneje se pokesa in se udeleži Ančkinega pogreba.

ANDREJ VRBANOJ je sodnik z Grobljega. Rodil se je v kmečki družini, in se z izobrazbo povzpel do višjega stanu. Je pameten, častivreden, in nekoliko neroden z ženskami. Z Ančko se poroči, da si še bolj dvigne ugled. Takoj ko izve za Ančino nezvestobo, se ji odreče ter odide v mesto na drug službeni položaj. Je tipičen predstavnik neodgovornega trškega malomeščanstva.

ANČKA je lepo, mlado kmečko dekle, ki dela kot točajka v krčmi. Ponudi se ji je priložnost za boljše življenje, zato se poroči z Vrbanojem, vendar ga ne ljubi. S Pavlom se spusti v razmerje, saj je do njega goji določena čustva in podleže njegovemu vztrajnemu zapeljevanju. Služila je kot igranja Andrej in Pavlu, ki sta se hotela dokazati kdo je boljši.

Je najbolj tragična oseba v romanu.

Situacija

Deset let po tem, ko sta se Andrej in Ančka ločila, se Ančka znajde na sodišču, kjer je sodnik Pavle. Ko Pavel izve, kdo je njegova obtoženka ne more verjeti svojim očem.

Ančka je zanemarjena in popolnoma na dnu. Tudi Ančka ga ne prepozna. Pavel jo izprašuje o njenem življenju od tedaj, ko sta se zadnjič videla. Obsojenka mu pove, da je nekaj časa še živela pri rejniku v Krčmi, vendar jo je po njegovi smrt nova gospodinja nagnala od doma. Od takrat se klati okoli in se težko preživlja. Zbolela je tudi za hudo boleznijo. Pavel kljub vsem tem Ančko obsodi na tri dni zapora. In tedaj ga Ančka prepozna. Drugi dan Ančka v ječi umre za legarjem. Pavla pače vest, zato se edini odpravi na Ančkin pogreb.

Oblika in zgradba

Zgodba je sestavljena iz dveh delov: predzgodbe, ki obsega imenovanje novega trškega sodnika in prave zgodbe, ki obsega sodnikov prihod, njegovo poroko z Ančko in stoletnico fare. Vrh doseže z anonimnim pismom, ki ga prejme Andrej. Sledi epilog, ko nas avtor popelje v čas deset let po zadnjih dogodkih, kjer srečamo sodnika Pavla, ki obsodi svojo nekdanjo ljubico Ančko.

Literarno obdobje

Kersnik je predstavnik realizma, zato tudi njegovo delo Jara Gospoda spada v to obdobje. Za realizem so značilni motivi iz vsakdanjega življenja. Opisuje meščanstvo in plemstvo in predvsem povzpetništvo teh slojev. Pravitako so liki monotoni, vsakdanji in povprečni, predvsem nižjega stanu. Zgodba se pogosto vrti okoli denarja. Sovraštvo je ponavadi eno izmed osrednjih čustev. Pripovedovalec je vseveden in dogajanje opisuje obektivno ter razumsko. Kritizira stvarnost in podrobno opisuje vsako stvar.

Jezik in slog

Slog pisanja je za današnje pojme starinski oziroma takšen ki ga današnji človek težko razume. Tako mi na primer sprva ni bilo jasno, kaj pomeni besed adjunkt in kakšen poklic naj bi ta oseba opravljala. Prav tako se zasledil nekatere besede, za katere bi rekel, da ne pripadajo slovenskemu jeziku. S takim slogom pisanja je bil Kersnik prav gotovo zelo razumljiv Slovencem tistega časa. Za današnjega bralca pa je razumevanje njegovega dela dokaj zapleteno, če seveda sprti ne bere opomb, ki jih najdemo v knjigi.

Sporočilo besedila

Po mojem mnenju je sporočilo dela, da ne moreš spremeniti samega sebe. Ne moreš se pretvarjati, da si nekaj kar nisi. Ančka je bila preprosto dekle, ki se je nenadoma povzpela v visoko družbo. Ni se znala obnašati in na koncu zaradi velike napake, ki bi jo sicer lahko storila tudi prava gospa, izgubila vse. Znašla se je spet na začetku. Še nižje kot je bila sprva.

Osebno mnenje

Zgodba se mi ob začetku branja ni zdela zanimiva, a me je knjiga na koncu le potegnila vase. Všeč mi je bilo, da smo lahko videli tudi slovensko družbo v tistih časih. Priljubil se mi je Andrej, medtem ko se mi je Ančka malce zamerila.

O avtorju

Janko Kersnik se je rodil 4. septembra 1852 v uradniško- plemiški družini očetu Jožetu, ki je bil sodnik, in materi Berti Hoffern, ki je bila plemkinja v brdskem gradu, blizu Lukovice pri Domžalah. Svojo mladost je Janko preživel na Brdu in v Lukovici, ki je bila takrat tipično podeželsko gnezdo. Po končani gimnaziji v Ljubljani oz. po izstopitvi iz sedmega razreda (bil je namreč zaveden Slovenec in bi bil zaradi tega izključen), ga je doma zasebno poučeval Fran Levec in ga navdušil za slovensko književnost.. Nato je študiral eno leto pravo na Univerzi na Dunaju, potem pa je nadaljeval na Univerzi v Gradcu, kjer je leta 1874 končal študij prava. Postal je pripravnik na finančni prokuraturi v Ljubljani, leta 1878 pa je pri dr. Zupancu prevzel mesto notarskega namestnika na Brdu. Čez dve leti je naredil notarski izpit in ostal notar vse do smrti. Leta 1883 je bil prvič izglasovan za deželnega poslanca. Nato je bil izvoljen za predsednika podružnice Kmetijske družbe, spomladi leta 1885 pa za župana lukoviške občine. Leta 1889 je bil ponovno izvoljen v deželni zbor. Čez šest let je nevarno zbolel za sušico v grlu, zaradi katere je 28. julija 1897 umrl.

Miselni vzorec